

ВІКТОР ПЕТРОВИЧ БРЕЙ (1925–2008)

До 90-річчя від дня народження засновника дитячої хірургії на Чернігівщині, учасника Великої Вітчизняної війни

Майбутній хірург народився в старовинному мальовничому козацькому селі Лыгів, що в десяти кілометрах від Чернігова, в сім'ї кравця. Саме батько передав Віктору любов до праці. Своїми мозолистими руками він збив міцне господарство, працюючи 16–18 годин на добу. Але під час колективізації було відібрано все, навіть банки з консервацією повитягували з льоху.

Віктор Петрович згадує, що під час голодомору шукали з сестрою гнилу картоплю та просили милостиню серед людей. З дев'яти років Віктор пасе корів, а з дванадцяти працює в полі, підгортає картоплю, збирає колоски, сіно, яблука, груші, малину, смородину, вирощує квіти. Особливо запам'ятався підлітку день, коли батько подарував йому два вулики з бджолами, про яких він мріяв давно. Захоплення трудівницями-бджолами залишилось у нього на все життя.

У школі навчався на відмінно. Ще любив ходити за вісім кілометрів у районну бібліотеку за художніми книгами, а також цікавими виданнями з астрономії, фізики, історії.

Велика Вітчизняна війна непрошеною гостею ввірвалась в життя 16-річного юнака. 1944 року його з друзями направляють в 102-й навчальний Чернігівський полк — школу молодших командирів. У серпні 1944 року терміново направляють на 1-й Український фронт. Потім був 2-й Білоруський, безкінечні виснажливі бої недалеко від Варшави. Дорогою часто зустрічались братські могили з іменами загиблих земляків. Віктор Андрійович війну згадував як пекло, де горіли не тільки люди, машини, будинки, а навіть земля. Війну закінчив 20-річним хлопцем на березі Балтійського моря. За мужність і відвагу молодий піхотинець привіз додому дві медалі «За відвагу». Пізніше його знайшла ще одна нагорода — орден «За мужність».

За плечима залишились війна, тривога, біль, а попереду у Віктора Брея було ще все життя. Сестра Оля порадила йому вступити до Київського медичного інституту. Час був тяжким і голодним. Вихідними днями доводилося розбирати завали житлових будинків, заводів, фабрик. Руками Віктора Брея посаджено десятки дерев у Гідропарку. Але навчання від цього не страждало. Юнак часто просиджував в анатомічному музеї серед десятків трупів, вивчаючи будову людини. Знаходив також час і для занять у бібліотеках, де не тільки черпав мудрість медичної науки, але й розширював знання з історії, мистецтва, дипломатії. Там же, в медичному інституті, познайомився зі своєю майбутньою дружиною — Галею

Шевченко, і перші свої кроки на медичній ниві вони робили разом в лікарнях Березного, Мени та Стольного Менського району. За п'ять років роботи без відпустки було зроблено сотні операцій без жодного смертельного випадку. Доводилось працювати з шостої ранку й до першої ночі. Люди любили молоде подружжя, а головне — довіряли їм своє здоров'я та життя. Тоді у подружжя народилося двоє синів — Володя та Саша.

Талант та організаторські здібності неординарної особистості не могли повністю бути реалізовані на базі невеликої лікарні. 1959 року за рекомендацією обласного хірурга Феодосія Губенка, який весь час називав Віктора «головастим і працелюбним», В.П. Брея переводять у Чернігів для організації в обласній дитячій лікарні хірургічного відділення — одного з перших в Радянському Союзі. Тут перед ним розкрилося широке поле діяльності: навчання персоналу лікарні, доповіді на наукових семінарах і конференціях, удосконалення техніки оперативних втручань у дитячий організм, консультації у 26 районних лікарнях, публікація наукових статей у фахових журналах.

Віктор Брей був наполегливим, цілеспрямованим і дуже вимогливим не тільки до себе, а й до персоналу. Весь колектив працював напружено і відповідально. Від медсестер він вимагав, щоб вони через кожні 10–15 хвилин заходили в палату до тяжкохворої дитини. Сам міг з'явитися у відділенні в будь-яку годину доби, а також вимагав, щоб його викликали до хворого в будь-який час дня чи ночі. Крім того, за чотирнадцять років він здійснив більше тисячі вильотів у віддалені райони санавіацією за екстреними викликами.

В 1965 році тяжке онкологічне захворювання забрало у Віктора Петровича кохану дружину Галю й осиротило двох синів-підлітків, які, незважаючи на те, що майже не бачили батька через його безкінечну роботу в лікарні та вдома, крім захоплюючих відпусток-подорожей на «Москвичі» пам'ятними та історичними місцями Радянського Союзу, стали достойними людьми. Олександр — відомим мистецтвознавцем, а Володимир — кандидатом хіміко-технологічних наук. Онук Віктор пішов стопами славетного діда, а внучка Наталя — мистецтвознавець, знає кілька іноземних мов. Недарма кажуть, що не треба виховувати дітей, а треба виховувати себе.

1973 року Віктор Петрович виграв конкурс на заміщення посади завідуючого хірургічним відділенням 7-ї київської дитячої лікарні, де також врятував сотні дітей. Взагалі ж за своє життя зробив більше 30 тисяч операцій.

В Києві його оточували нові друзі, однодумці, колеги, з якими не тільки ділився своїм досвідом, але й багато чого навчився у них. Головним своїм учителем з дитячої хірургії вважав київського професора Миколу Борисовича Сітковського. Віктора Брея завжди запрошували на наукові конференції, симпозиуми, семінари.

Робота настільки поглинала Віктора Брея, що підготовлені дві кандидатські дисертації так і не вдалось захистити. Останнє десятиліття свого трудового життя працював експертом медико-експертної комісії. Все життя він ніс на собі тягар чужого горя, а про себе зовсім забував. І вже будучи інвалідом I групи після перенесених чотирьох інфарктів і травми, він продовжував працювати біля вуликів із бджолами та допомагати односельцям, які, як і раніше, називали його найдорожчими для нього словами: «наш доктор».

У 2008 році Віктора Петровича не стало. Незважаючи на те, що все життя працював за двох, з величезним фізичним та психологічним напруженням, він дожив до 83 років. Ніколи не пив і не курил, тому що розумів, що є взірцем для своїх синів, колег, пацієнтів. Його переповнювало почуття боргу перед людьми. Віктор Брей завжди говорив, що в медицині, а особливо в хірургії, дрібниць не буває, тому що часто йдеться про життя та смерть.

Сини посмертно видали книгу його спогадів «О том, что в памяти», що пронизана любов'ю до своєї професії, своїх рідних, своєї малої батьківщини — Чернігівщини.

*Ірина Воронцовська,
головний бібліограф Чернігівської обласної
наукової медичної бібліотеки*